המוכר שדהו פרק תשיעי ערכין ל.

מסורת הש"ס

ורב ענן. דהוה מספקא ליה בהי הלכתא וכהי לא הלכי הך גרייתא דלמרין גט שימרוהו לא הוה ליה ומהאי לימא שמואל אינו מוכר לא הוה מצי למימר הכי דמוכר ומעות מידי דממאי לישנא מוכרה ומעות מוחזרין דלמא מעות שנתן לוקח למוכר ממנה הן כיד מוכר ומיכא דין כך לשמואל הך דפריסים לעילא(ע): ודשמואל מוורין. דלמא יודע שאין קדושין תופסין בחמורו וגמר ונתן לפס פקדון ולשמואל גמר ונתן לפס ממנה: דקנסה לוקח. גבי מוכר עבדו כמולה לגרן דלמרי לא הדרי זכיני ויוצא עבד לחירות ומפסיד לוקח: לינקנסיה למוכר. שיהו מעות מחזירין ויוציאו מוכר למיחש: לאו עבכרא גנב. עבכר הגונב ומינח טו) ממון אם לא היה לו מוד להניח בו לא היה גונב הלכך מוכר טו) גנבא ומקי גניב ליה ס"ג אם לא היה מוצא לוקח ימין לו הגניבה: דאיתמר מיכר. מוכר לא היה מוכרו: מורם מנא ליה. מסור היה לו הגניבה: דאיתמר לאיסורא. דהיינו לוקח שהעבד מגלו: יז) טו)כזב ליה דמיה. פי' דמי הניר קמ"ן): אלא יאמר. מוכר הבא לפדומה לוקח שמי שנים הנח ליה מיהא פירות כדרך שהנחתי לפניך כשמכרתי לך: במספר שני תבואות. משמע כל תבואות יח) שבאמי שנים מדהוה ליה למיכתב מספר שנים או מספר תבואות דהוי משמע שתי תבואות: מתני' יט) ומכר. המוכר כשבא לגבות אלא עם הלקוח ומחסר כמה שנים היו משמכרה לו עד שנת היובל וממכר כמה שנים מגיע מן המנה לכל שנה ולפי אותו חשבון יכסה לו לוקח לכל שנה ושנה שהלכה והמותר יחזיר לו: [לאיש] אשר מכר לו. והשיב את העודף לאיש ממכרו ולשון דלכתיבין לקולא וכגמ' פריך מנלן דלכתיבין לקולא לידרוש למותרת: לא יאמר. שהוא רמוקה שים לו כדי לגבות זו שהיא קרובה לו. בגמרא [ע"כ] מפרש מנלן: ולא יוסי. משום כדי לגבות: מופר בכולן. המקדים שדהו מותר למכור שדה אחרת או לוות כדי לגבות עליה ממנה. כמה מגיע ממנה לכל שנה של שם שנים שהוא מגיע ממנה, וכמה מגיע לכל שנה שהוא מגיע ממנה, ואם נתרצה שנה נתן לו שהוא מגיע ממנה, יש אומרים אין הכרע ביניהם שנחלקים שפעולה זו שלוקח כמו שעמד על מחיתם, ממנה מחציים בשנים שנים ויתן לו שלש מנה (קדושין כ.). מכפף מקנתו. משמע שמקנתו ישנו שלוחו: (שם). והכסיף. נתקלקל (שם). שאין מחשבין. לו לת השנים שעליו לשנות, אלא ממנה. כלומר נמכר ממנה. ולקמיה ילף מלי חזית דדברים לכל לקולא ידעו כל עכו"ם על התחתונה כדלמרן (שם).

שימה מקובצת

ג) ליה ג"א ומרשמואל: ס) דמי נירה ס"א כרביה דליסק: ע) בפנה ומכרה הראשון לשני: ף) שנאמר לאיש: צ) מחיבת וחשב כמי עד חיבות לאיש אשר בתוכו בס"א איני: ק) אשר בתוכה את ד' נפחוך: ר) ומכרה הראשון לשני: ש) ת"ל לאיש אשר: ת) מחשב אלא: א) בתוכה דברי: ב) מאי בינייהו אימא בינייהו דאייקר וכו' בשהיתה שקנה ומכרה לאחר במאתים וזול ועמדה על מנה לדבי דוסתאי דאיירי בתר בקרא דיל דאי לאו הני קראי לא הוה נמרינן בגד"ש דאלו"ל לקולא הכא כמו בעבד עברי יש בשדה אחוזה שאינו בעבד עברי ולא נמרי להו בגד"ש אבל השתא דאיכא קראי ואיכא ג"ש: יג) עבדי ס"א שנמכר לעובד כוכבים וירד על ההתחנה והיא היא: יד) מה"ד פעות תחזירני: טו) ומניח בתור: טז) תורא קא נגיב ליה: יז) אצלו הס"ד ומה"ד אמרי ליה למוכר הבא לגאול שדהו הס"ד ומה"ד הב ליה דמי שנתן הלוקח בעירה הס"ד ומה"ד ולימא האי לוקח ואי לא יהיב דמי נירה לא ליסק ק"ל הס"ד: יח) תבואות שיש בשתי אות ש' נמחק: יט) למרדים הכי והכי הס"ד: כ) כמאתים וזול ומכרה: כא) יוצאה שדה: כב) שפרש"י לרב דאמר דמכורה חבור: כג) לו איכא בסיפא דנתקבלו שכר זה מזה ואמאי ליתבי' הוה: כד) להחזיר אר ליקב: לי בחלופין: כה) מתנה. גליון וליכא למימר הכל יוצרים שאין מכר ביובל ונתן המעות לשם מתנה דהא רב הוא דאמר מכורה (מכורה) ויוצאה הלכך הרי מקח טעות ומעות חוזרין. הרא"ש ז"ל.

ל) נתלה ק"ל כלומר שניהם יקרים מלחים נעת שקנה ומכרה בהפסק לחבר כמלחים ולחבר"ם הול ועמדה על מנה כיד הסני לר' דוסתאי וכו'.
כ) נתלה ל"ל לחיסת לוקח ולחיסת ב"ם ספיל נחזיר ב"ם לכך מלחת לקולא מפיהי לג"ם.

תורה אור השלם

1. במספר שנים אחר היובל תקנה מאת שמיתך במספר שני תבואות ימכר לך:
ויקרא כה טו
2. וחשב את שני ממכרו והשיב את העדף לאיש אשר מכר לו ושב לאחוזתו:
ויקרא כה כז
3. ואיש כי לא יהיה לו גאל והשיגה ידו ומצא כדי גאלתו: ויקרא כה כו
4. אחרי נמכר גאולה תהיה לו אחד מאחיו יגאלנו:
ויקרא כה מח
5. אם עוד רבות בשנים לפיהן ישיב גאלתו מכסף מקנתו:
ויקרא כה נא
6. ואם מעט נשאר בשנים עד שנת היובל וחשב לו כפי שניו ישיב את גאלתו:
ויקרא כה נב
7. וחשב עם קונהו משנת הנמכרו לו עד שנת היבל והיה כסף ממכרו במספר שנים כימי שכיר יהיה עמו:
ויקרא כה נ
8. לא יקשה בעיניך בשלחך אתו חפשי מעמך כי משנה שכר שכיר עבדך שש שנים ובירכך יי אלהיך בכל אשר תעשה:
דברים טו יח

מוסף רש"י

מעות חוזרין. משנת שלּ קדושין מחזרין, דלמה יודע שאין קדושין תופסין בחמורו ונמר ונתן לפס פקדון (קדושין כח:). אלא חוזרא גנב. תוך הסומל שהעבכרא נמנע לתיתו ונילאל מפני רודפיו (ב"מ ח:). לינקנסה מוכר שלקנה. שיהו מעות מוחזרין בידו: לאו עבכרא גנב. שאין מחשבין. כשבא לגבות ולפדות את עלמו, אלא ממנה. כמה מגיע ממנה לכל שנה של שם שנים שהוא מנה, וכמה מגיע לכל שנה שהוא מנה, ואם נתרצה שנה נתן לו שהוא מגיע ממנה, יש אומרים אין הכרע ביניהם שנחלקים שפעולה זו שלוקח כמו שעמד על מחיתם, ממנה מחציים בשנים שם שנים ויתן לו שלש מנה (קדושין כ:). מכפף מקנתו. משמע שמקנתו ישנו שלוחו (שם). והכסיף. נתקלקל (שם). שאין מחשבין. לו לת השנים שעליו לשנות, אלא ממנה. כלומר נמכר ממנה. ולקמיה ילף מלי חזית דדברים לכל לקולא ידעו כל עכו"ם על התחתונה כדלמרן (שם).

רבינו גרשום

(ורב ענן. דאמר הלא ידענא הי מיניהו הדרי זבינן): (דמקמי דאינה מכורה ומעות חוזרין דלמא): (הא בריתא דצריך נמ שחיזור מרבו שני לא שמיעא ליה: מדשמואל נמי ליכא למשמע דהדרי וביני דמקמי דאינה מכורה ומעות חוזרין דלמא אינה מכורה ומעות מתנה דלא הדרי. מידי דהוה אמקדש אחותו דרב אמר מעות תחזרין דאין קדושין תופסין באחותו: ושמואל אמר מעות מתנה. דאם יודע שאין קדושין תופסין באחותו וגמר ונתן לה לשום מתנה. (ואי קשיא) השתא כיון דאמרת לשמואל דמעות מתנה דלא הדרי לליקח ודי א"כ הניינו דרב ומאי בינייהו). אימא בינייהו אי שמיע ליקח ואבול פירי לרב דאמר מכורה לא משלם פירי לשמואל דאמר אינה מכורה משלם פירי: מאי חזית דקסבר ליה לליקח: שקנאו בתורה לארץ שפניתו לחיזות ומאבד מעותיו: ליקוחיה לפורב. כל שמכרו לחזקה לארץ: תורא נגב. כלומר אותו שקונה גויס לזה שמציאו לחזקה לארץ ומוכרו: היכא דאיתיה לאיסורא. שהוא ביד הלוקח ליה קטיקן מיבעיא. דעולה לו מן הכנין דהא כבר עבד בה מידי עבודה: נזה איעטרוך ליה: דעולה לו דסד"א כיון דנזה ולא זרעה ולא נהנה (זה) ממנה הלוקח כלום דאמרינן ליה למוכר בשעה שפירד כיון שנזרו (זה) בה שנוי והשביחה ולא נהנה ממנה הב ליה ללוקח דמי חרישתו דמי כרסיה שחרשה והשביחה: (ליסק. כלומר (והחזר) [כשיחזיר] לו הוצאַ הדמים שכנגד השנים שיש עוד עד היובל ודמי חרישתו ודמים שהשביחו ואח"כ יסתלק ויצא (לו) חוץ (מן) לשדה: (קס"ל. ולא יהיב ליה המוכר מידי שכר חרישה דאמר ליה כיון שהיתה ברשותך שהיתה יכול לזורעה וליקח תבואתה ולא עבדת את הא דאפסדת נפשך ויכול שני שנים נאלו היו והיעות ואכל הלוקח תבואתן) [מנין שלא יאמר לו המוכר ללוקח הנח לפני השדה מליאה פירות בסוף שני שנים שלא תישול פירותיה כדרך שרוהתיה מליאה לפניך בשעה שמכרתיה לך: ת"ל ספר שני תבואות יכול לך. כלומר כל התבואות שאפשר להיות בה משעת מכירה עד סוף שני שנים הן מכורות והן של לוקח: מכרה שדהו לראשון במנה (זה) ומכרה לשני במאתים והשיב לראשון שדהו ומכרה לאחר במאתים ובא הראשון ומכרה לשני במאתים ועמד השני ומכרה לשלישי במאתים ועמד על מנה ומכרה לרביעי במאתים ובא השני ומכרה לחמישי במאתים ועמד על מנה ומכרה לששי במאתים ובא החמישי ומכרה לשביעי במאתים ועמד על מנה ומכרה לשמיני במאתים ובא השביעי ומכרה לתשיעי במאתים ועמד על מנה ומכרה לעשירי במאתים ובא התשיעי ומכרה לאחד עשר במאתים ועמד על מנה ומכרה לשנים עשר במאתים ובא אחד עשר ומכרה לשלשה עשר במאתים ועמד על מנה ומכרה לארבעה עשר במאתים ובא שלשה עשר ומכרה לחמשה עשר במאתים ועמד על מנה ומכרה לששה עשר במאתים ובא חמשה עשר ומכרה לשבעה עשר במאתים ועמד על מנה ומכרה לשמונה עשר במאתים ובא שבעה עשר ומכרה לתשעה עשר במאתים ועמד על מנה ומכרה לעשרים במאתים ובא תשעה עשר ומכרה לעשרים ואחד במאתים ועמד על מנה ומכרה לעשרים ושנים במאתים ובא עשרים ואחד ומכרה לעשרים ושלשה במאתים ועמד על מנה ומכרה לעשרים וארבעה במאתים ובא עשרים ושלשה ומכרה לעשרים וחמשה במאתים ועמד על מנה ומכרה לעשרים וששה במאתים ובא עשרים וחמשה ומכרה לעשרים ושבעה במאתים ועמד על מנה ומכרה לעשרים ושמונה במאתים ובא עשרים ושבעה ומכרה לעשרים ותשעה במאתים ועמד על מנה ומכרה לשלשים במאתים ובא עשרים ותשעה ומכרה לשלשים ואחד במאתים ועמד על מנה ומכרה לשלשים ושנים במאתים ובא שלשים ואחד ומכרה לשלשים ושלשה במאתים ועמד על מנה ומכרה לשלשים וארבעה במאתים ובא שלשים ושלשה ומכרה לשלשים וחמשה במאתים ועמד על מנה ומכרה לשלשים וששה במאתים ובא שלשים וחמשה ומכרה לשלשים ושבעה במאתים ועמד על מנה ומכרה לשלשים ושמונה במאתים ובא שלשים ושבעה ומכרה לשלשים ותשעה במאתים ועמד על מנה ומכרה לארבעים במאתים ובא שלשים ותשעה ומכרה לארבעים ואחד במאתים ועמד על מנה ומכרה לארבעים ושנים במאתים ובא ארבעים ואחד ומכרה לארבעים ושלשה במאתים ועמד על מנה ומכרה לארבעים וארבעה במאתים ובא ארבעים ושלשה ומכרה לארבעים וחמשה במאתים ועמד על מנה ומכרה לארבעים וששה במאתים ובא ארבעים וחמשה ומכרה לארבעים ושבעה במאתים ועמד על מנה ומכרה לארבעים ושמונה במאתים ובא ארבעים ושבעה ומכרה לארבעים ותשעה במאתים ועמד על מנה ומכרה לחמשים במאתים ובא ארבעים ותשעה ומכרה לחמשים ואחד במאתים ועמד על מנה ומכרה לחמשים ושנים במאתים ובא חמשים ואחד ומכרה לחמשים ושלשה במאתים ועמד על מנה ומכרה לחמשים וארבעה במאתים ובא חמשים ושלשה ומכרה לחמשים וחמשה במאתים ועמד על מנה ומכרה לחמשים וששה במאתים ובא חמשים וחמשה ומכרה לחמשים ושבעה במאתים ועמד על מנה ומכרה לחמשים ושמונה במאתים ובא חמשים ושבעה ומכרה לחמשים ותשעה במאתים ועמד על מנה ומכרה לשישים במאתים ובא חמשים ותשעה ומכרה לשישים ואחד במאתים ועמד על מנה ומכרה לשישים ושנים במאתים ובא שישים ואחד ומכרה לשישים ושלשה במאתים ועמד על מנה ומכרה לשישים וארבעה במאתים ובא שישים ושלשה ומכרה לשישים וחמשה במאתים ועמד על מנה ומכרה לשישים וששה במאתים ובא שישים וחמשה ומכרה לשישים ושבעה במאתים ועמד על מנה ומכרה לשישים ושמונה במאתים ובא שישים ושבעה ומכרה לשישים ותשעה במאתים ועמד על מנה ומכרה לשבעים במאתים ובא שישים ותשעה ומכרה לשבעים ואחד במאתים ועמד על מנה ומכרה לשבעים ושנים במאתים ובא שבעים ואחד ומכרה לשבעים ושלשה במאתים ועמד על מנה ומכרה לשבעים וארבעה במאתים ובא שבעים ושלשה ומכרה לשבעים וחמשה במאתים ועמד על מנה ומכרה לשבעים וששה במאתים ובא שבעים וחמשה ומכרה לשבעים ושבעה במאתים ועמד על מנה ומכרה לשבעים ושמונה במאתים ובא שבעים ושבעה ומכרה לשבעים ותשעה במאתים ועמד על מנה ומכרה לשמונים במאתים ובא שבעים ותשעה ומכרה לשמונים ואחד במאתים ועמד על מנה ומכרה לשמונים ושנים במאתים ובא שמונים ואחד ומכרה לשמונים ושלשה במאתים ועמד על מנה ומכרה לשמונים וארבעה במאתים ובא שמונים ושלשה ומכרה לשמונים וחמשה במאתים ועמד על מנה ומכרה לשמונים וששה במאתים ובא שמונים וחמשה ומכרה לשמונים ושבעה במאתים ועמד על מנה ומכרה לשמונים ושמונה במאתים ובא שמונים ושבעה ומכרה לשמונים ותשעה במאתים ועמד על מנה ומכרה לתשעים במאתים ובא שמונים ותשעה ומכרה לתשעים ואחד במאתים ועמד על מנה ומכרה לתשעים ושנים במאתים ובא תשעים ואחד ומכרה לתשעים ושלשה במאתים ועמד על מנה ומכרה לתשעים וארבעה במאתים ובא תשעים ושלשה ומכרה לתשעים וחמשה במאתים ועמד על מנה ומכרה לתשעים וששה במאתים ובא תשעים וחמשה ומכרה לתשעים ושבעה במאתים ועמד על מנה ומכרה לתשעים ושמונה במאתים ובא תשעים ושבעה ומכרה לתשעים ותשעה במאתים ועמד על מנה ומכרה למאה במאתים ובא תשעים ותשעה ומכרה למאה ואחד במאתים ועמד על מנה ומכרה למאה ושנים במאתים ובא מאה ואחד ומכרה למאה ושלשה במאתים ועמד על מנה ומכרה למאה וארבעה במאתים ובא מאה ושלשה ומכרה למאה וחמשה במאתים ועמד על מנה ומכרה למאה וששה במאתים ובא מאה וחמשה ומכרה למאה ושבעה במאתים ועמד על מנה ומכרה למאה ושמונה במאתים ובא מאה ושבעה ומכרה למאה ותשעה במאתים ועמד על מנה ומכרה למאתים במאתים ובא מאה ותשעה ומכרה למאתים ואחד במאתים ועמד על מנה ומכרה למאתים ושנים במאתים ובא מאתים ואחד ומכרה למאתים ושלשה במאתים ועמד על מנה ומכרה למאתים וארבעה במאתים ובא מאתים ושלשה ומכרה למאתים וחמשה במאתים ועמד על מנה ומכרה למאתים וששה במאתים ובא מאתים וחמשה ומכרה למאתים ושבעה במאתים ועמד על מנה ומכרה למאתים ושמונה במאתים ובא מאתים ושבעה ומכרה למאתים ותשעה במאתים ועמד על מנה ומכרה למאתים ושבעים במאתים ובא מאתים ותשעה ומכרה למאתים ושבעים ואחד במאתים ועמד על מנה ומכרה למאתים ושבעים ושנים במאתים ובא מאתים ושבעים ואחד ומכרה למאתים ושבעים ושלשה במאתים ועמד על מנה ומכרה למאתים ושבעים וארבעה במאתים ובא מאתים ושבעים ושלשה ומכרה למאתים ושבעים וחמשה במאתים ועמד על מנה ומכרה למאתים ושבעים וששה במאתים ובא מאתים ושבעים וחמשה ומכרה למאתים ושבעים ושבעה במאתים ועמד על מנה ומכרה למאתים ושבעים ושמונה במאתים ובא מאתים ושבעים ושבעה ומכרה למאתים ושבעים ותשעה במאתים ועמד על מנה ומכרה למאתים ושמונים במאתים ובא מאתים ושבעים ותשעה ומכרה למאתים ושמונים ואחד במאתים ועמד על מנה ומכרה למאתים ושמונים ושנים במאתים ובא מאתים ושמונים ואחד ומכרה למאתים ושמונים ושלשה במאתים ועמד על מנה ומכרה למאתים ושמונים וארבעה במאתים ובא מאתים ושמונים ושלשה ומכרה למאתים ושמונים וחמשה במאתים ועמד על מנה ומכרה למאתים ושמונים וששה במאתים ובא מאתים ושמונים וחמשה ומכרה למאתים ושמונים ושבעה במאתים ועמד על מנה ומכרה למאתים ושמונים ושמונה במאתים ובא מאתים ושמונים ושבעה ומכרה למאתים ושמונים ותשעה במאתים ועמד על מנה ומכרה למאתים ותשעים במאתים ובא מאתים ושמונים ותשעה ומכרה למאתים ותשעים ואחד במאתים ועמד על מנה ומכרה למאתים ותשעים ושנים במאתים ובא מאתים ותשעים ואחד ומכרה למאתים ותשעים ושלשה במאתים ועמד על מנה ומכרה למאתים ותשעים וארבעה במאתים ובא מאתים ותשעים ושלשה ומכרה למאתים ותשעים וחמשה במאתים ועמד על מנה ומכרה למאתים ותשעים וששה במאתים ובא מאתים ותשעים וחמשה ומכרה למאתים ותשעים ושבעה במאתים ועמד על מנה ומכרה למאתים ותשעים ושמונה במאתים ובא מאתים ותשעים ושבעה ומכרה למאתים ותשעים ותשעה במאתים ועמד על מנה ומכרה למאתים ושמונים במאתים ובא מאתים ותש